

**SANOAT KORHONALARIDA LOGISTIKA AXBOROT TIZIMLARINI
TEKNOLOGIK JARAYONLARGA RIVOJLANTIRISH****B.X. Muradov, J.F.O'ng'arov****O'ng'arov Jaloliddin Faxriddin o'g'l***Унгаров Жалолиддин**Ташкентский государственный технический**университет имени Ислама Каримова,**Факультета нефти и газа, студент группы ТМЖ 44-21**e-mail: ongarovjaloliddin@gmail.com**Телефоны: +998770182110***Мурадова Ботир Хаят***Ташкентский государственный технический**университет имени Ислама Каримова, Факультета**нефти и газа. Независимый соискатель**кафедры «Промышленная экономика и менеджмент».**Служебный адрес: Ташкент, ул. Университетская, 2.**Телефоны: +998 330483708**e-mail: shaklaser@gmail.com**ORCID: 0000-0001-8138-0073*

Ushbu ilmiy maqolada logistika axborot tizimlarini sanoat korxonalaridagi texnologik jarayonlarga integratsiya qilish va ularni rivojlantirishga bag'ishlangan. Tadqiqot axborot texnologiyalari asosida ishlab chiqilgan logistika platformalarining texnologik jarayonlarga, Real vaqtda ma'lumot almashishga va tahlil qilish imkoniyatlariga ta'sirini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish va bozor talablariga tezkor javob berishni ta'minlaydi.

**РАЗРАБОТКА ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ
ДЛЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ
ПРЕДПРИЯТИЯХ****Б.Х. Мурадов, Ж.Ф. Онгаров**

В данной научной статье посвящена интеграции логистических информационных систем в технологические процессы на промышленных предприятиях и их развитию. В исследовании освещается влияние логистических платформ, разработанных на основе информационных

технологий, на технологические процессы, обмен информацией в реальном времени и возможности анализа. Такой подход обеспечит повышение конкурентоспособности промышленных предприятий и быстрое реагирование на требования рынка

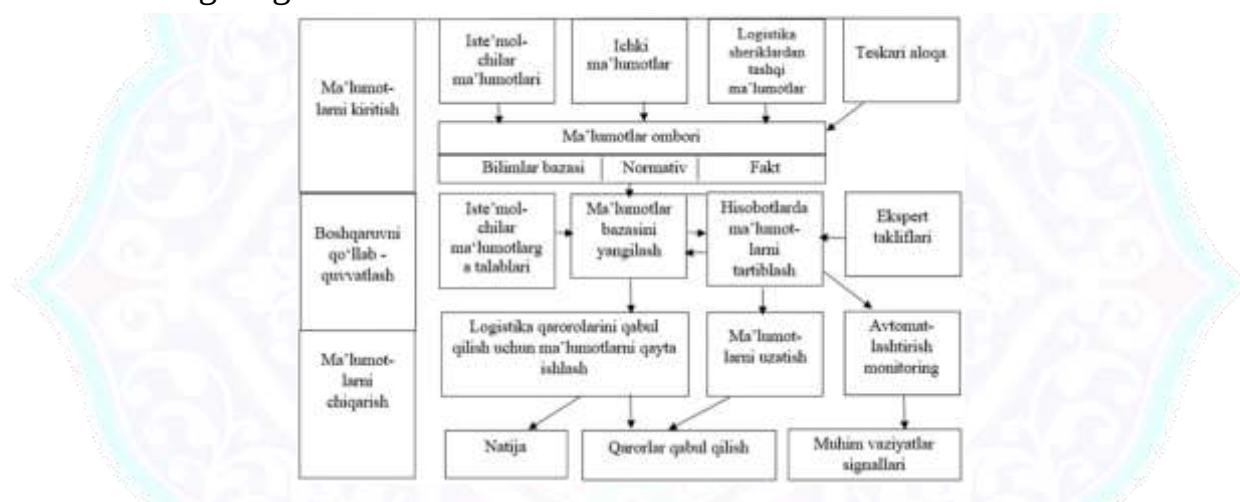
DEVELOPMENT OF LOGISTICS INFORMATION SYSTEMS IN INDUSTRIAL ENTERPRISES INTO TECHNOLOGICAL PROCESSES

B.X. Muradov, J.F.Ongarov

This scientific article is devoted to the integration of logistics information systems into technological processes at industrial enterprises and their development. The study highlights the impact of information technology-based logistics platforms on technological processes, real-time information exchange, and analysis capabilities. This approach will ensure an increase in the competitiveness of industrial enterprises and a rapid response to market requirements.

Zamonaviy logistika axborot tizimlarining menejment va biznes amaliyotiga joriy etilishi ishlab chiqarish korxonalarining bozordagi tashkiliy va iqtisodiy barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, logistika axborot tizimlari rivojlanish jarayonida ko'plab ishlab chiqarish korxonalari duch keladigan quyidagi muammolar aniqlanmoqda:—logistika axborot tizimlari va outsorsing o'rtasida tanlov qilish zarurati;— logistika axborot tizimlari xarajatlarini optimallashtirish uchun modellar va usullarni tanlash;— mijozlarga xizmat ko'rsatish darajasini oshirish;— infratuzilma obyektlarini yaratish ehtiyoji;— tizimni nazorat qilishda asosiy ko'rsatkichlarni aniqlash;— zamonaviy logistika axborot tizimlari jarayonlari va texnologiyalarini tashkil etish sohasida malakali kadrlarning yetishmasligi. Logistika axborot tizimlarini boshqaruv jarayonlariga tatbiq etishda korxonadagi funksional bo'linmalarda oddiy xodimlar va ularning menejerlari tomonidan qarshiliklar yuzaga kelmoqda. Shu sababli, korxonada tizimni rivojlantirish xodimlarni rag'batlantirishga jiddiy yondashishni talab qiladi. Har bir ishlab chiqarish korxonasi moddiy oqimlarni rag'batlantirish jarayonini optimallashtirish bilan bog'liq logistika axborot tizimlari yechimlarining samaradorligini aks ettiruvchi o'ziga xos ko'rsatkichlar to'plamini tanlashi lozim. Maksimal natijalarga erishish uchun logistika axborot tizimlarini optimallashtirish jarayonini, avvalo, mazkur tizimlarning o'zini – ya'ni logistika axborot tizimlari bo'limini optimallashtirishdan boshlash zarur. Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, kompaniyaning logistika axborot tizimlari faoliyatini qayta ko'rib chiqish ko'p hollarda moliyaviy va vaqt jihatidan yo'qotishlarga olib keladigan "mantiqsiz" holatlarni aniqlash imkonini beradi. Zamonaviy logistika axborot tizimlarida axborot oqimlarining roli tobora ortib bormoqda. Zamonaviy logistika axborot tizimlari texnik

jihtadan avtomatlashtirilgan dasturiy-apparat komplekslaridan foydalanadi. Yagona axborot makoni doirasida tizim ishtirokchilari o'rtasida aniq aloqa imkoniyati zaruratga aylangan. Bu holat kompaniya xodimlarining muammolarni hal etish, korporativ ma'lumotlarni tarqatish va jarayonni takomillashtirish bo'yicha takliflar berish hamda norasmiy axborot oqimlarini tezda yuzaga keltirish imkoniyatini oshiradi. Ushbu ko'rsatkichlar dinamikasini baholash va ularning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash orqali tizimdagi resurslardan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi. Bundan tashqari, ishlab chiqarish samaradorligini doimiy o'zgaruvchan tashqi muhit sharoitida ta'minlashda moddiy oqimlarning potentsial ishlash darajasini aniqlash muhim hisoblanadi. Bunday hollarda ishlab chiqarish samaradorligi real natijalar va foydalanilgan resurslar o'rtasidagi tafovutni aniqlash orqali baholanadi. Umuman olganda, logistika axborot tizimlarida axborotni qayta ishlash sikli uch bosqichda amalga oshadi va blok-sxema shaklida tasvirlangan 1-rasmda inobatga olganimiz.

1-rasm. Logistika axborot tizimlarida axborotni qayta ishlash sikllari

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqqan holda, ishlab chiqarish korxonasining logistika axborot tizimlari faoliyatini asosiy jarayonlar bo'yicha amalga oshirish nuqtai nazaridan quyidagilarga to'xtalib o'tamiz:- xomashyo va materiallarni yetkazib berish, kalendar rejalashtirish, yarim tayyor mahsulotlar bilan ta'minlash, shu jumladan transport ishlari;- mahsulot ishlab chiqarishda miqdoriy taqsimot rejasiga muvofiq mahsulot harakati, shu jumladan sotib olingan materiallar, xomashyo, tayyor mahsulotlar, ularning tushirilishi, yuklanishi, ombor faoliyati va boshqalar;- mahsulot sotishga doir marketing rejasi asosida talab prognozini tuzish, operatsion taqvim rejasini ishlab chiqish, mijozlarning kiruvchi buyurtmalarini qayta ishlash, shuningdek ombor va transport operatsiyalarini muvofiqlashtirish.

Logistika axborot tizimlari asosida biznes jarayonini boshqarish va tashkil etish samaradorligini miqdoriy baholash uchun iqtisodiy samaradorlik mezonlari ishlab chiqiladi. Mazkur tizimlarning joriy etilishi, o'z navbatida, ishlab chiqarish

korxonalarining iqtisodiy samaradorlikka erishishida mavjud muammolarni hal etish imkonini beradi 1-jadvalda inobatga olganmiz.

1-jadval. Logistika bo'limlarining iqtisodiy samaradorlik omillari

Biznes jarayonini boshqarish va tashkil etishni takomillashtirish	
Korxona resurslaridan foydalanish va tejamkorlikni optimallashtirish	Biznes jarayonlarini boshqarish tizimini takomillashtirish
Logistika axborot tizimlarining afzalliklari	
operatsiyalarga sarflanadigan xatoliklar va vaqtni kamaytirish; ta'minot zanjiridagi bo'linmalar o'rtasida integratsiyani ta'minlash; kadrlar resurslarini optimallashtirish; operatsion xarajatlarni kamaytirish;	buxgalteriya hisobi va nazorat tizimini takomillashtirish; menejment va sherik ishtirokchilar uchun jarayonlarning shaffofligini oshirish; boshqaruv qarorlariga javob berish tezligi va sifati yaxshilanishi; xodimlar samaradorligini optimallashtirish va ichki hamkorlik aloqalarini rivojlantirish.
O'zaro hamkorlikni tashkil etish afzalliklari	
sifatni saqlab qolish; xarajatlarni hamda logistika siklining vaqtini kamaytirish; biznes jarayonining aniqligini ta'minlash; ta'minot zanjiri bo'yicha zaxiralarni minimallashtirish;	marshrutlash va oqimlarni optimallashtirish; biznes jarayonlarini boshqarish integratsiyasini amalga oshirish; o'zgarishlarni boshqarish va tizimli integratsiyani ta'minlash.
Muvofiqlashtirish texnologiyalari bilan taqqoslaganda	
muvofiqlashtirish xarajatlarni kamaytirish; ichki faoliyatni optimallashtirish;	o'zgarishlarga moslashuvchanlik darajasini oshirish; o'zgarishlar amalga oshirish tezligini kuchaytirish.
Korporativ axborot tizimi bilan taqqoslaganda	
rivojlanish jarayonining evolyutsionligi; vaqt bo'yicha taqsimlangan investitsiyalar imkoniyati;	ishlatiladigan maxsus vositalardan foydalanish; tashkilot tuzilmasining alohida elementlari bilan ziddiyatlarni minimallashtirish.

Tadqiqotlarimiz natijalaridan kelib chiqadigan bo'lsak, logistika axborot tizimlarini joriy etishda asosiy omillar quyidagilardir: foydalanuvchi ma'lumotlarining to'liqligi va foydaliligi, axborotning aniqligi, axborotni o'z vaqtida taqdim etish orqali maksimal samaradorlikka erishish, tadbirlar va ularning logistika axborot tizimlarida namoyon bo'lishi o'rtasidagi vaqt oralig'ini qisqartirish, xarajatlarni kamaytirish bo'yicha qo'shimcha imkoniyatlarni aniqlash. Bundan tashqari, tizimlar tuzilmasining moslashuvchanligi, qayta ko'rib chiqish va tuzatishga tayyorligi, hamda tashkilot ichidagi va tashqarisidagi foydalanuvchilar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvini ta'minlaydigan mos ma'lumotlar formatiga asoslangan tamoyillar muhim ahamiyat kasb etadi. Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda logistikaning faol rivojlanishi, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar sifatining oshib borishi, biznes tashkilotlaridagi tarkibiy o'zgarishlar va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi moddiy va tegishli axborot oqimlarini doimiy nazorat ostida ushlab turish, logistika konsepsiyalarini ishlab chiqarish faoliyatiga integratsiyalash hamda ichki va jahon bozorida korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi, deb hisoblaymiz.